

Prešporské
divadlo

Najhoršie je
apatické
a neuzdelané
obyvateľstvo.

**Pokúšame sa
toho uspatého
ducha prebrať
k životu.**

Hovorí sa o nich, že hrajú divadlo len pre intelektuálov. A hrajú ho v krajine, kde je kultúra už ani nie na poslednom mieste akéhokoľvek záujmu, ale kdesi úplne mimo... O Paulovi Coelho, ministerstve (ne)kultúry, všeobecnej apatii a rôznych krízach, ktoré sa už stali súčasťou nášho života, v rozhovore s členkou Prešporského divadla, **Juditou Hansman.**

Vitaj opäť u nás v Gongu. Ako sa darí Prešporskému divadlu? Nedávno ste odpremiérovali hru Kríza, alebo takto si tu žijeme. Vznikala za veľmi ťažkých podmienok. Povieš nám, o čom táto hra je a koho a kde v nej môžeme vidieť hrať?
Áno, konečne sme vyšli s farbou na svetlo, trvalo nám to takmer rok. Režisér divadla riešil veľmi zdĺhavý a nepríjemný zdravotný problém. Napokon, ktorý zdravotný problém je príjemný. Vždy, keď sme sa posunuli niekam, kde sa nám

otvorili ďalšie riešenia, nás súčasne zablokovalo to, že Ivan musel ísť do nemocnice. Možno je to témou. Naši hrdinovia koketujú s myšlienkou, či jediným riešením na problémy nie je napokon len samovražda. Pôvodne sme naozaj nechceli byť tematickí, len sme komentovali náladu, aká panuje medzi ľuďmi a tak trochu sme si robili žarty. No odrazu sme si uvedomili, že náš kamarát, nesmierne talentovaný chlap, sa obesil, skvelý a uznávaný hudobník sa zastrelil a ktovie, koľko nešťastí ešte okolo nás prebehlo, →

kým sme sa pasovali s našou „Krizou“. A zrazu sa z toho stala strašne aktuálna hra. Akoby nám čosi veľké odpovedalo na naše otázky. Až z toho mrazí. Predstavenie hráme v divadle Ticho a spol. na Školskej 14 v Bratislave. Toto divadlo už uzavrelo sezónu, takže sa na Kríze uvidíme až v októbri. Ale sme aj na Facebooku, aj na stránke www.presporskedivadlo.sk, kde sa s nami

doznieť. Akýkoľvek pocit, aj negatívny. Takže potom vlastne dokážeme monitorovať len ohlasy divákov cez správy na počítači, alebo cez to, akú energiu posielalo hľadisko k nám, na javisko. Lebo nie iba divák cíti herca, aj herec cíti diváka. Ideálne je, keď sa tie dve energie prepoja, to je úžasný pocit.

Prešporské divadlo, je na naše pomery

skontaktovať dá, takže ak má niekto chuť sa porozprávať, nech sa páči.

Mala premiéra úspech u divákov?

Nemám rada túto otázku, pretože môžem hovoriť len o tom, aký som mala z divákov pocit. Nikdy by mi nenapadlo opýtať sa diváka hneď po predstavení, ako sa mu to páčilo. Mnoho vecí v našich predstaveniach dávujeme divákovi cez pocit, nielen cez text, preferujeme divadlo od slova divať sa, nielen počúvať. A pocit je nutné nechať

dost netypické a originálne divadlo. Vraj sa orientujete hlavne na intelektuálne zameraného diváka. Je to naozaj až také „hrozné“? © Čím sa odlišujete od ostatných divadiel?

Ale veď to nie je hanba, že naši diváci sú intelektuálne podkutí. Na Slovensku ešte stále žije aj ohrozený čítajúci druh. A neviem, či sme originálni a netypickí, snažíme sa byť otvorení a pomenovávať veci tak, ako ich cítime my. A keďže každý človek je, pokiaľ ide o jeho cítenie

a vnímanie vecí, unikát, tak vlastne áno, asi sme originálni a to je to, čím sa odlišujeme. Hercov nášho divadla formuje cítenie režiséra Ivana Blahúta, ktorý chvalabohu nie je natoľko samolúby, že by nepočúval aj naše názory. Takže Prešporské divadlo má vždy na začiatku nápad, ten potom rozvinie režisér do príbehu a herci neostávajú len v pozícii vykonávateľa, ale aktívne vstupujú do tvorby. Možno preto to našich hercov baví natoľko, že sú ochotní skúšať viac, ako zvyčajné 2 mesiace.

Je o vás známe, že vám ako jedinému divadlu v Európe, možno na svete, povolil zdramatizovať jedno zo svojich diel svetoznámy Paulo Coelho. Ako sa vám to podarilo?

Tak to nikto z nás netuší, nevieme, či si pozrel, akým spôsobom chceme knihu Démon a slečna Prímová spracovať, alebo mal skrátka v ten deň dobrú náladu a veľmi atypicky dal povolenie na niečo, čo zo zásady dovedy odmietal. Ktovie, človek sa mení. Kým sme nedostali to jeho požehnanie my, tvrdil, že na plátna, ani na javisko sa nemôže nikdy dostať celá hĺbka toho, čo chcel príbehom povedať a že si myslí, že ľudia by si jeho príbehy mali radšej prečítať a obraz si vytvoriť vo svojej vlastnej hlave. Samozrejme, že sme sa tešili ako malé deti, na druhej strane to ale pre nás znamenalo obrovskú zodpovednosť. A či to vyšlo, to už je na posúdení diváka, my predstavenie Pokušenie hrávame s veľkou chuťou.

Aké ďalšie hry máte v repertoári? Čo by si milovníci divadla rozhodne nemali nechať ujsť?

Viem, že to znie, ako kliše, ale každá naša hra je pre nás niečím výnimočná, takže by som nemohla vybrať jednu. Hráme Konkurz, hru o 3 nezamestnaných hercoch, ktorí sa chystajú na veľkú klasickú rolu, no tak ako všetci ostatní, musia sa pasovať s bežnými životnými situáciami.

Aj keď treba a na jedlo treba peniaze. Pokušenie, hra podľa Coehlovho románu, pojednáva o tom, za akých podmienok je človek ochotný hoci aj zabiť úplne nevinného človeka a čuduj sa svete, desať zlatých tehliel na to úplne postačí. Tretia farba Evy je naša činoherná opera o tom, že osud nás dobehne vždy, aj keď budeme celý život utekať. A výkon Dana Čapkoviča, sólistu opery ND, je skutočne nezabudnuteľný. Dvere... Vlastne ani neviem, ako jednoducho to predstavenie predať. Je to skrátka o dverách. O dverách s pántami, bez nich, o padacích dverách, o dverách pri vstupe do našej duše, o otvorených i zavretých dverách, ...o dverách. Krásna téma. Niečo málo o ženách teraz stojí, Lucka Fričová, jedna z troch herečiek, sa stala mamičkou, takže počkáme, kým sa rozhodne vrátiť na javisko. Nuž a o Kríze, to je náš posledný kus, sme sa už zhovárali, samozrejme aj na túto našu tragikomédiu vás pozývam. A aby som nezabudla, máme aj jedno detské predstavenie, Končérto dy komedyanty, to je naozaj kúzelná klauniáda, ktorú deti, aj ich rodičia milujú.

Slovenské nezávislé divadlo nemalo nikdy na ružiach ustlané, ale momentálne zažíva extrémne krušné časy, existuje šanca ako by mohlo prežiť? Má vôbec zmysel, snažiť sa o to, aby prežilo?

Neviem, či som schopná túto tému zhrnúť do niekoľkých viet. Ale rozhodne to zmysel má. Myslím si, že najhoršie je apatické a nevzdelané obyvateľstvo. Iste, politikom, resp. zlým politikom, i keď je asi dosť sporný pojem „dobrý politik“, aspoň v našich krajoch, apatickí ľudia, ktorí sa postupne prestanú zaujímať o čokoľvek, asi vyhovujú. Dokonca si myslím, že magické slovo „Kríza“ je momentálne výhovorkou na čokoľvek, je veľmi často uvádzané ako dôvod, prečo človek nejde do divadla, alebo do galérie, alebo si nekúpi dobrú knihu. Napriek tomu, že je ochotný zaplatiť za cigarety a dennú kávu

Prešporské
divadlo

KRÍZA

(ALEBO TAKTO SI TU ŽIJEME)

Tragikomédia o hlúpych ľudských rozhodnutiach

tolko, ako stojí povedzme lístok do divadla. Asi musia existovať ľudia, ktorí sa pokúšajú toho uspatého ducha prebrať k životu, k premýšľaniu, prípadne k nejakým činom. Tak pre toto má a stále bude mať divadlo zmysel. A ako zabezpečiť jeho aspoň trochu dôstojné prežitie? V štáte, kde Ministerstvo kultúry pridelí na ročné fungovanie divadla 2 tisíc eur a ani sa nehanbí za to, že žiaden pracovník nikdy produkciu tohto divadla nevidel, takže zrejme nemajú predstavu o tom, koľko práce, času a peňazí si vyžaduje príprava každého predstavenia, v takom štáte, kde je kultúra už ani nie na poslednom mieste akéhokoľvek záujmu, ale kdesi úplne mimo, tak v takom štáte je to nesmierne ťažké. Ale bohužiaľ, alebo vďaka bohu, všetci v divadle sme lokálpatrioti, takže sa stále o niečo pokúšame tu, na Slovensku. Uvidíme. Možno stratíme nervy, ako tolko iných umelcov a odídeme do Česka, kde si prácu cenia.

Prečo by mali ľudia vlastne chodiť do divadla? Mnohí v tom nevidia zmysel, nerozumejú mu, považujú to za stratu času. Keď chcem zistiť, čo mi chutí, prípadne či sa nechcem stať vegetariánom, alebo len mäsojedom, tak asi musím ochutnať kopec jedla a sama si určiť, čím sa budem živiť. Ak mi človek, ktorý bol v divadle naposledy ako žiak, pretože ho zo školy nahnali na nejaký výchovný koncert, povie, že považuje divadlo za stratu času, tak sa môžem akurát tak pousmiať. Ak iný človek

vidí predstavenie, na ktorom sa necítil dobre a zanevrie tým pádom na všetky ostatné divadlá, tiež sa môžem len pousmiať. Divadlo je z veľkej časti pocitová záležitosť. Človek sa usadí, svetlo zhasne a na javisku sa rozohrá príbeh. Je jedno, či hovorený, tancovaný, či spievaný. Divák sa díva, počúva, vníma, relaxuje, alebo sa naštvie, alebo si poplače, zasmee sa, je úplne jedno, akú emóciu v ňom daný kus vyvolá, ale v každom prípade to nejakou poškľí divákove zmysly. A bez aktívnych zmyslov by ten náš život nemal zmysel. Toť odpoveď, prečo považujem duševnú potravu za rovnako dôležitú, ako je potrava v chladničke. A áno, môžem zahryznúť aj do kyslého jablka, ale garantujem, že kvôli tomu neprestanem jesť jablká, naopak, budem hľadať inú, príjemnejšiu sortu.

Máte ešte dosť síl bojovať s tým? Darí sa vám ako divadlu, presvedčiť ľudí, že má pre nich zmysel zdvihnúť zadok a „obetovať“ hodinu svojho života na zveladenie ducha?

V podstate som už napísala, že na Slovensku panuje podivná apatia voči čomukoľvek zmysluplnému. Faktom je, že je nesmierne ťažké dostať ľudí do divadla. Chvalabohu ale, podľa reakcií divákov po predstavení, asi nie sme kyslé jablko. Takže nejakých svojich divákov už máme, čo neznamená, že sa nebudeme pokúšať osloviť čo najviac ľudí aj ďalej. Snažíme sa, občas nás prepadne bežná krátka beznádej, ale zrejme sme dosť tvrdohlaví, tak bežíme ďalej. Je to bitka na dlhú trati.

Divadlo je tu s nami už od dôb antiky, prežilo spolu s ľudstvom všetky utrpenia, biedy aj radosti. Myslíš, že prežije aj do budúcnosti?

Som presvedčená, že áno. Element živého herca, ktorého má divák pár metrov od seba, dokonca po predstavení si s ním môže podať ruku a pohovárať sa s ním, (aspoň u nás, v Prešporskom divadle) tento element neponúka

žiadne iné médium. Skús podať ruku hercovi na obrazovke. A kvôli tejto malej veľkej veci nemôže divadlo zaniknúť. Vždy bude asi živiť, ale kým budú existovať ľudia, ktorí divadlo s láskou robia, budú aj diváci, ktorí sa budú do divadla tešiť.

Ako presvedčiť dnešnú mládež, špeciálne u nás, na Slovensku, že rovnako dôležité, ako sa starať o telo, o zovňajšok, o vonkajšiu krásu, je dôležité naplňať aj svoje vnútro, čítať, chodiť do divadla, venovať sa kultúre, byť duševne bohatý. Nie je táto doba

práve preto taká smutná, že vychovávame generáciu duševných mrzákov?

Tak táto zodpovednosť nie je len na rodičoch, ale aj na škole a na štáte. Naše školstvo je v zúfalom stave, slovenský učiteľ je rovnaký zúfalec, ako slovenský divadelný herec, ktorý je tiež tak trochu učiteľom a štát, ktorý by sa mal starať o svojich obyvateľov, má dosť starostí s tým, aby dôsledne tajil obrovské množstvo káuz, ktoré tu vznikli a s tým, aby zo zlodějov zmyl, čo sa dá a vytvoril im profil bezúhonných a slušných ľudí. Prepáč tú otvorenosť, ale toto je skutočne už nie len pocit niekoľkých sčítaných ľudí, ale pomaly už davový pocit, resp. davové pochopenie, i keď ten dav je na môj vkus ešte stále zúfalo malý. Oveľa viac je tu zavretých očí. Ale aj tie sa raz otvoria a to asi bude čoro-moro.

Koncom tejto sezóny sme Prešporské divadlo videli aj na známom martinskom divadelnom festivale Dotyky a spojenia. Čo si diváci, ktorí sa dostali na tento festival

mohli vychutnať?

Zahrali sme si obnovenú premiéru predstavenia Konkurz. Na jednej strane nás to potešilo, na druhej strane je vlastne smutné, že téma, ktorá

nás trápila pred 6-timi rokmi, je stále aktuálna, ba možno ešte aktuálnejšia. Stále je mnoho divadelných hercov, ak sa chcú užiť, nútených hrať v projektoch, ktoré sú príšerné, ale sú v nich peniaze. Čo sa dá robiť. Žijeme v podivnej dobe. Ale predpokladám, že pre súčasníkov ktorejkoľvek doby je toto hlavná povzdychová veta. Ach jaj, žijeme v podivnej dobe.

Čím nás prekvapíte na jeseň, začiatkom novej divadelnej sezóny?

Tak v prvom rade budeme zatiaľ štyri naše predstavenia, Konkurz, Dvere, Krízu a Končerto dy komedyanty hrávať v divadle Ticho a spol, ktoré nás prijalo na svojej scéne a ktorému sa pokúsime odvdčiť kopou spokojných divákov. No a okrem toho sa, ako každý rok, pokúsime vymyslieť projekt, ktorým by sme sa vošli do zúfalo mizerného rozpočtu, ktorý nám pridelilo kultúrne ministerstvo. Takže v podstate nikdy nemôžeme nechať odpočívať fantáziu, lebo len s obrovskou dávkou fantázie sa dá za tak málo peňazí vyprodukovať profesionálne predstavenie na čo najvyššej profesionálnej úrovni. Kompromisy, kompromisy. Hádám sa ich raz zbavíme. Aspoň na jednu sezónu.

Poslúžim aj ako záložka do knihy alebo pravítko 😊